

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ КООПЕРАЦІЇ НА ОСНОВІ КЛАСТЕРНОЇ МОДЕЛІ: ДОСВІД СУМСЬКОГО МАШИНОБУДІВНОГО КЛАСТЕРА ЕНЕРГЕТИЧНОГО ОБЛАДНАННЯ

Сучасні виклики промислового сектору України – війна, порушені виробничо-логістичні ланцюги, зростання енергетичних витрат та технологічна залежність – формують потребу у нових механізмах кооперації, здатних забезпечити стійкість промисловості та розвиток малого і середнього бізнесу. Одним із найбільш ефективних інструментів у цьому контексті є кластерна модель, що поєднує підприємства, університети, органи влади та інституції розвитку для спільної реалізації проєктів та узгодження стратегічних рішень. Сумський машинобудівний кластер енергетичного обладнання є першим у регіоні практичним прикладом застосування такої моделі.

Сумська область стала одним із перших українських регіонів, які інституційно закріпили кластерну політику, у 2025 році затверджено Програму кластерного розвитку Сумської області на 2025–2027 рр., що стала практичним інструментом реалізації національної політики кластеризації та регіональної смарт-спеціалізації. Одним із ключових драйверів цього процесу виступив Сумський машинобудівний кластер енергетичного обладнання, який виконує одночасно роль промислового об'єднання, інноваційного майданчика та регіонального координатора ініціативи Clusters4Regions.

На основі міжсекторального діалогу, включаючи підприємства, університети, інститути НАНУ та НААНУ, регіональні органи влади та професійні асоціації, була сформована узгоджена система пріоритетів смарт-спеціалізації: енергетичне машинобудування, поглиблена агропереробка та легка промисловість. Саме Кластер забезпечив практичне наповнення заходів Програми механізмами кооперації.

Розвиток кооперації між підприємствами, особливо малими та середніми (МСП) базується на створенні спільних інструментів підтримки та комунікації. У структурі Кластеру сформовано GR-офіс, який забезпечує постійний діалог з органами державної влади,

місцевими органами влади, територіальними громадами, бізнесом та іншими державними монополіями, що виступають основними замовниками енергетичного машинобудування. Завдяки цьому МСП регіону отримали можливість долучатися до підготовки технічних рішень, брати участь у великих виробничих ланцюгах та просувати свої продукти у державні програми імпортозаміщення й локалізації.

Одним із перспективних напрямів роботи є підготовка до створення робочої групи «Наука–Бізнес–Держава» у сфері атомного машинобудування, що передбачена концепцією, розробленою разом із Сумським державним університетом та Асоціацією «Українське ядерне товариство». Робоча група має стати платформою для координації імпортозаміщення, підготовки кадрів, сертифікації постачальників та запуску НДДКР, необхідних для розвитку технологій AP1000, SMR та модернізації українського енергетичного сектору. Ця ініціатива логічно доповнює регіональну Програму та створює підґрунтя для включення Сумщини до національних ланцюгів машинобудування.

У сукупності ці процеси демонструють, що кластерна модель дозволяє не лише об'єднувати промислові підприємства, але й формувати сталу інституційну екосистему: від регіональних програм розвитку до координаційних платформ з державними органами та монополіями. Досвід Сумського машинобудівного кластера доводить, що кооперація на принципах регіональної смарт-спеціалізації може стати дієвим інструментом модернізації промисловості, підтримки МСП, залучення міжнародної технічної допомоги та зміцнення енергетичної безпеки України.

Важливо, що модель регіональної кооперації, напрацьована у Сумській області, демонструє потенціал масштабування на інші промислові регіони України. Сформовані інституції та напрацьовані механізми взаємодії доводять, що кластерний підхід здатний забезпечити стратегічну стійкість держави у секторах критичної інфраструктури та енергетичної безпеки.